

Iskorak Crnogorskog simfonijskog orkestra u muziku 20. vijeka

Lice evropskog neoklasicizma

Muzika 20. vijeka na našem redovnom koncertnom repertoaru ne nalazi lako put ka slušaocima. Nerijetko i sami muzičari pokazuju rezervu i nerazumijevanje za djela ekspresionističke orijentacije, koja je karakteristična za umjetnost prošlog vijeka. Kao svojevrsni otpor prema tim tendencijama i otklon od tog zvuka paralelno sa ekspresionizmom u evropskoj muzici pojavila se i druga, vrlo vitalna i bogata linija neoklasičnih kompozitorskih traganja u kojoj se, uprkos harmonskim oštrinama svojstvenim savremenom zvuku, ipak nedvosmisleno mogu uspostaviti veze sa tradicionalnim muzičkim jezikom na planu forme i kompozicionih postupaka. Samim tim ova djela su mnogo komunikativnija i zato zastupljenija na repertoaru.

Za svoje prvo programsko iskoračenje u muziku 20. vijeka Crnogorski simfonijski orkestar odabrao je da predstavi djela upravo te, neoklasične orijentacije prikazujući svu raznovrsnost lica evropskog neoklasicizma prošlog stoljeća. Na programu su se našla dva veoma poznata dijela klasika muzike 20. vijeka - Violinski koncert Igora Stravinskog i Prva simfonija Dmitrija Šostakoviča, kao i jedno kod nas premijerno izvođenje djela savremenog ruskog kompozitora - Koncert za violu Aleksandra Čajkovskog koji je komponovan krajem sedamdesetih godina prošlog vijeka. Posebno zadovoljstvo i čast bilo je pozdraviti samog autora, danas jednog od vodećih ruskih kompozitora, koji je te večeri bio gost Muzičkog centra Crne Gore. Ekskluzivnost večeri dao je i solista Nazar Kožuhar koji se pojavio u dvostrukoj ulozi violiniste i violiste tumačeći suvereno i nadahnuto solističke dionice u oba koncerta. Predstavio nam je dva veoma različita djela. Objektivistički, duhoviti, ali pomalo akademski „hladan” koncert Stravinskog izvanredno je zahtjevan i za solistu i za orkestarske muzičare koji takođe imaju priliku da se iskažu u nizu solističkih i kamernih dijaloških nastupa u svojevrsnom „takmičenju” sa virtuosno tretiranim violinskim solističkim partom. Zato je to veoma dobar pedagoški izbor za orkestar koji tumačenjem ovog djela dobija priliku da gradi svoj izvođački potencijal. Koncert za violu Čajkovskog bliži je neoromantičnoj orijentaciji i svojom strastvenošću, znalačkim tretmanom instrumenta koji raskriva najrazličitije dimenzije izražajnosti viole i brilijantnom orkestracijom bio je prijemčiviji i za muzičare i za publiku. Zbog toga će vjerovatno Nazar Kožuhar, umjetnik kojeg crnogorska publika već poznaje kao

kamernog muzičara sa prošlog A tempa, ostati upamćen kao sugestivniji tumač violskog nego violinskog parta. No, on zaslužuje da bude pamćen i po ovom svojevrsnom izvođačkom podvigu - da u kontinuitetu izvede dva izvanredno kompleksna djela na različitim instrumentima - podjednako kao i po svom visokom profesionalizmu, posvjećenosti djelima koja tumači, sjajnom odnosu sa ansamblom koji pažljivo sluša i ostvaruje živu komunikaciju sa njim, kao i po bujnom temperamentu koji je iskazao uvjerljivim tumačenjem violskog parta u jednom od najzahtjevnijih djela posvećenih ovom instrumentu.

Prva simfonija Dmitrija Šostakoviča smatra se jednim od njegovih najpopularnijih i najizvođenijih djela. Danas se s razlogom simfonijski opus Šostakoviča uvažava kao najznačajniji u tom žanru u 20. vijeku, a Prva simfonija, autorovo mladalačko djelo - njegov diplomski rad na kompoziciji - svojom inventivnošću i kompaktnošću uvijek iznova osvaja simpatije publike. Ona je pisana za orkestar virtuoznih solista, jer su instrumenti tretirani uglavnom solistički i kamerno, uprkos velikom simfonijskom sastavu (sa klavirom kao orkestarskim instrumentom). On do pune moćne zvučnosti dolazi tek u briljantnom finalu kojem ustreljeno teži ukupni muzički tok oblikovan u upornom postepenom krešendu. Čvrste tematske veze među stavovima grade kompaktnu formu. Muzičari orkestra su svoje dionice tumačili potpuno posvećeno, znalčki vođeni ka grandioznoj kulminaciji od strane svog, te večeri u ovom djelu posebno nadahnutog, dirigenta Alekseja Šatskog. Sa zadovoljstvom se zato može konstatovati da je ovo programsko iskoračenje ka drugačijem, modernom repertoaru bilo uspješno i vjerujemo, veoma značajno za dalji razvoj mladog ansambla.

Sonja Marinković